

*Professori Facultatis Iuris Canonici
Excellentissimo ac Reverendissimo Domino
Domino Petro Kalwa
Ecclesiae Lublinensis Episcopo
Catholicae Universitatis Lublinensis
Magno Cancellario
Utriusque Iuris Doctori
hoc volumen
dedicant auctores*

•

BISKUP PROFESOR DOKTOR PIOTR KAŁWA
1893-1974

W ostatnich latach ukazało się sporo szkiców biograficznych bpa Kałwy ujmujących w różnych aspektach jego sylwetkę¹. To upoważnia do zastosowania skrótów, zwalnia od wielu powtórzeń. Bp prof. dr Piotr Kałwa urodził się 18 X 1893 r. w Cudzynowicach i tu chodził do szkoły powszechnej. Do szkół średnich uczęszczał w Pińczowie i Kielcach. W Kielcach też wstąpił do seminarium duchownego, które ukończył w r. 1916 i 1 VI przyjął święcenia kapłańskie. Przez 2 lata pracuje jako wikariusz prefekt w parafiach: Skalbmierz, Małogoszcz, Prandocin. W r. 1918 zaczyna studia w nowo powstałym Uniwersytecie Lubelskim, które jednak przerywa w latach 1920-1921 i zgłasza się do wojska jako kapelan wojenny. Studia ks. Kałwa rozpoczął na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, ale przeniósł się na Wydział Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych, który ukończył w r. 1923 jako licencjat prawa kanonicznego. Wraca do swej diecezji, gdzie do r. 1927 wykłada w seminarium duchownym, pracuje jako sekretarz kurii biskupiej, a jednocześnie dojeżdża do Lwowa na seminarium prof. Władysława Abrahama. 1 VII 1925 r. ówczesny rektor KUL ks. J. Kruszyński, po porozumieniu się z zainteresowanym, zwraca się do biskupa kieleckiego Łosińskiego z prośbą, by zwolnił ks. Kałwę z obowiązków diecezjalnych i pozwolił mu objąć stanowisko zastępcy profesora. Ciekawe, że prośbę tę skierowano, mimo że ks. Kałwa nie miał jeszcze doktoratu ani też żadnego dorobku naukowego. Bp Łosiński wyraził zgodę, lecz do podjęcia pracy nie doszło właśnie ze względu na nieukończony doktorat. W 1926 r. ks. Kałwa uzyskuje doktorat na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. W tym też roku zamieszcza swój pierwszy artykuł *Rady kościelne*

¹ J. Grzywacz. *Życiorys J.E. Ks. Biskupa Dr. Piotra Kałwy*. WDL 40: 1966 nr 4-8 s. 123-127; P. Hemperek. *Działalność pasterska J. E. Ks. Biskupa Dr. Piotra Kałwy*. Tamże s. 111-123; A. Wojtkowski. *Jubilat 1916-1966*. W: *Pastori et Magistro*. Lublin 1966 s. 5-13; *Wykaz prac drukowanych księdza biskupa Piotra Kałwy*. Tamże s. 14-16 (27 pozycji); A. Petrani. *Wydział Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i jego działalność dydaktyczno-naukowa w ciągu ubiegłego pięćdziesięciolecia*. RTK 15:1968 z. 5 s. 26n.; *Przemówienie J. Em. Ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego Prymasa Polski podczas pogrzebu śp. biskupa Piotra Kałwy*, Lublin 20.07.1974 r. (tekst autoryzowany). WDL 48:1974 nr 8-9 s. 165-171; *Przemówienie Bpa Bolesława Pylaka Wikariusza Kapitułnego Lubelskiego w czasie uroczystości pogrzebowych J. E. Ks. Bpa Piotra Kałwy, Ordynariusza Lubelskiego, w dniu 20.07.1974*. Tamże s. 172-174; *Wykaz prac drukowanych Ks. bpa dra Piotra Kałwy*. Tamże s. 176-178 (39 pozycji); P. Hemperek. *Biskup Piotr Kałwa 1893-1974*. „Biuletyn Informacyjny KUL” 4:1975 nr 1 s. 3-9.

w „Kieleckim Przeglądzie Diecezjalnym”². O rozprawie doktorskiej nikt nie wspomina, ani bp Kałwa, ani recenzenci przygotowujący wnioski o awanse, ani autorzy szkiców biograficznych. Wykłady na KUL-u zaczyna ks. dr Kałwa w początkach lutego 1927 r. Najpierw są to wykłady i seminarium z prawa polskiego, potem zarys prawa polskiego, kościelne prawo polskie i historię źródeł prawa kanonicznego w Polsce, a ponadto od r. 1930 powierzono mu wykłady z administracji wyznaniowej i szkolnej na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych.

Po 7 latach pracy na KUL-u, w r. 1934 habilituje się na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie na podstawie rozprawy *Powstanie i rozwój polskiej kołedy jako daniny kościelnej. Studium prawnohistoryczne* i zostaje docentem prawa kościelnego. Stopień ten został zatwierdzony przez ministerstwo piśmie datowanym 8 XII 1934 r. W tym samym roku akademickim rozpoczęto starania o awans na profesora nadzwyczajnego tekstu prawa kanonicznego, uwieńczone nominacją przez Senat Akademicki i zatwierdzoną przez ministerstwo 8 II 1936 r. Wkrótce po habilitacji wydaje ks. prof. Kałwa swoją drugą książkę *Skutki adopcji cywilnej w kościelnym prawie małżeńskim*³. Dwa Uniwersytety: Jana Kazimierza we Lwowie w r. 1937 i Józefa Piłsudskiego w Warszawie w r. 1939 czyniły bezskuteczne starania, by ks. prof. Kałwa przeniósł się z Lublina i objął tam katedrę prawa kanonicznego. Prócz pracy dydaktycznej był ks. prof. Kałwa dyrektorem Konwiktu Księży Studentów w latach 1929-1938 oraz opiekunem studenckich sodalicji mariańskich. W czerwcu 1939 r. został wybrany dziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego KUL.

Po wybuchu wojny we wrześniu 1939 r. jest mianowany notariuszem Sądu Biskupiego w Kielcach, lecz jedzie do Lublina w nadziei, że okupant pozwoli na funkcjonowanie Uniwersytetu. Przed świętem państwowym przypadającym 11 XI Niemcy aresztowali w Lublinie wielu wybitnych przedstawicieli miejscowego społeczeństwa w charakterze zakładników, obawiając się — jak domyślała się opinia publiczna rozruchów podczas święta Odzyskania Niepodległości. Święto przeszło spokojnie, lecz z Zamku Lubelskiego nikogo nie zwolniono. Ks. prof. Kałwa aresztowany 11 XI był więźniem Zamku do 5 VI 1940 r. Potem wspominał ten okres z dumą, podkreślając swą przydatność duszpasterską wśród więźniów. Po zwolnieniu z więzienia wraca do diecezji kieleckiej. Początkowo jest proboszczem parafii Rakoszyn, potem Imielno, a od r. 1942 wikariuszem generalnym biskupa kieleckiego. To nie wyczerpuje zakresu jego pracy. Gdy okupant z premedytacją niszczył inteligencję polską, ks. prof. Kałwa włącza się do tajnego nauczania uniwersyteckiego zorganizowanego przez Uniwersytet Ziemi Zachodnich wykładając w Jędrzejowie, Nawarżycach i Kielcach, gdzie w r. 1944/45 sam organizuje i prowadzi Wydział Prawa Kanonicznego. Obowiązków profesorskich miał dużo. 4 godziny tygodniowo na każdym komplecie wykladał prawo rzymskie oraz 3 godziny prawo kościelne. Potem na Wydziale Prawa Kanonicznego miał 8 godzin wykładów i seminarium na ogólną liczbę 20 godzin wykładów obowiązujących studentów.

² 13:1926 s. 209-220.

³ Lublin 1935 ss. 188.

W sierpniu 1945 r. rezygnuje z urzędu wikariusza generalnego i wraca do Lublina, gdzie organizuje Wydział, którego jest dziekanem. 19 IX 1945 r. otrzymuje awans na profesora zwyczajnego, zatwierdzony przez ministerstwo 1 IV następnego roku. Dziekanem Wydziału jest w latach 1946/47-1948/49, tzn. do czasu, gdy został biskupem lubelskim, po przeniesieniu na stolicę prymasowską ówczesnego biskupa lubelskiego, dziś kardynała prymasa Stefana Wyszyńskiego. Mimo obowiązków biskupich nadal, przy pewnej niższej godzin, prowadził wykłady najpierw w ramach swego etatu, a po przejściu na emeryturę w r. 1961 jako wykłady zlecane do r. 1964/65, w wymiarze 2 godzin tygodniowo. W r. 1958 podczas uroczystości 40-lecia Uniwersytetu bp Kałwa otrzymuje doktorat teologii honoris causa „za zasługi położone dla Uniwersytetu w ciągu 30-letniej pracy profesorskiej, za wybitną pracę dydaktyczną i naukową, zwłaszcza w dziedzinie badań kościelnego prawa polskiego” Bp prof. Kałwa promował 16 doktorów i 34 magistrów. Od r. 1934 był członkiem Towarzystwa Naukowego KUL, zaś od r. 1948 członkiem współpracownikiem Komisji Historyczno-Prawniczej Polskiej Akademii Umiejętności.

Przykre przeżycia sprawiły, że nie zezwolił na uroczyste obchody 25 rocznicy sakry biskupiej i rządów diecezją, przypadające 29 VI 1974 r. Podczas mowy żałobnej Kardynał Prymas ujawnił, że w notatniku duchowym pod datą 4 VI 1974 r. śp. Biskup napisał: „Trzeba sobie cenić zniewagi od złych ludzi doznawane, jako znaki Boże, pozwalające świadczyć wierność Bogu i współcierpienie z Chrystusem”⁴. Bp Kałwa na 2 dni przed swymi uroczystościami wyjechał do Kuźnicy na Helu, gdzie od wielu lat chętnie spędzał urlopy. 17 VII wieczorem poczuł się niedobrze, wcześniej poszedł spać, wkrótce po północy zbudził proboszcza, poprosił o ostatnie sakramenty i niedługo potem zmarł.

Brał udział we wszystkich sesjach II Soboru Watykańskiego, do końca życia należał do Rady Głównej Episkopatu Polski, ceniony był jako wybitny kanonista, żył Uniwersytetem i jego sprawami. Jeszcze chyba zbyt wcześnie do pełnej oceny jego i jego pracy, ale w miarę upływu czasu postać ta nie maleje, lecz wzrasta. Eru-dyta, wiele czytał, do końca trzymał rękę na pulsie życia publicznego i kościelnego. Jego przepowiadanie Ewangelii było jasne i oryginalne, świadczące o głębokim przeżywaniu prawd religijnych.

KS. JERZY GRZYWACZ

⁴ WDL 48:1974 nr 8-9 s. 171.